

ICOMOS

ICOMOS
International Charter for Cultural Heritage Tourism

Styrkelse af kulturarvsbeskyttelse og samfundsresiliens gennem ansvarlig og bæredygtig turismeforvaltning.

Vedtaget af ICOMOS Ordinære Generalforsamling (Bangkok, Thailand) i november 2022, oversat til dansk og lanceret d. 20. marts 2023 (København, Danmark).

VERDENSARV

UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation, er FN's organisation for uddannelse, videnskab og kultur. UNESCO blev stiftet ved afslutningen af Anden Verdenskrig i 1945 og har hovedkvarter i Paris.

UNESCO Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972)

Verdensarvskonventionen er UNESCO's mest succesfulde konvention med 194 deltagende stater.

Konventionen forpligter lande over hele verden til at bevare den del af verdens kultur- og naturarv, som er uomstødelig for hele menneskeheden. Det sker ved, at stederne optages på Verdensarvslisten.

I 2023 er der 1157 steder indskrevet på Verdensarvslisten. Danmark har tilsluttet sig Verdensarvskonventionen, og det danske rigsfællesskab har ti steder optaget på Verdensarvslisten.

ICOMOS

ICOMOS fungerer som UNESCO's ekspertorgan i spørgsmål inden for bevaring af kulturmiljøer i forhold til Verdensarvkonventionen.

Organet er en global medlemsorganisation, der arbejder nationalt og globalt for bevarelse og beskyttelse af denne unikke arv. ICOMOS er en af tre rådgivende organisationer under Verdensarvkomitéen.

ICOMOS består af et stort netværk af eksperter, der drager fordel af en tværfaglig udveksling mellem medlemmerne som tæller arkitekter, historikere, arkæologer, kunsthistorikere, geografer, antropologer, ingeniører, byplanlæggere etc. ICOMOS er den eneste globale, ikke-statslige organisation af sin slags, som er dedikeret til at fremme anvendelsen af teori, metodologi og videnskabelige teknikker til bevarelse af den arkitektoniske og arkæologiske arv.

ICOMOS har 109 nationale komitéer og 29 internationale videnskabelige komitéer.

ICTC

Alle verdensarvssteder er magneter for turisme. Denne interesse kan være positiv, i andre tilfælde udfordrende eller direkte negativ. Det nye ICOMOS Charter for Kulturturisme indeholder principper, der søger at vejlede kulturturismen – ikke kun på verdensarvssteder, men på alle kultursteder, der er åbne for offentligheden.

ICTC (International Committee on Cultural Tourism) er den internationale videnskabelige komité der beskæftiger sig med kulturarvsturisme.

Komitéen har allerede udgivet to chartre i 1976 og 1999.

ICOMOS
ictc

Præambel

Eksplosiv vækst og hidtil usete forstyrrelser i den globale turisme, herunder kulturarvs-turisme, har nødvendiggjort revisionen af det Internationale Charter for Kulturturisme ICOMOS, 1999. Resultatet af processen er dette ICOMOS Internationale Charter for Kulturturisme (2021): Om styrkelse af beskyttelsen af kulturarven og social sammenhængskraft gennem ansvarlig og bæredygtig turismeforvaltning og udvikling (herefter benævnt Charteret). Ud over at forholde sig til den stærkt øgede turismes brug af kulturarvssteder og destinationer, forholder dette charter sig til en voksende bekymring for følgevirkninger i form af nedslidning af selve kulturarven samt sociale, etiske, kulturelle, miljømæssige og økonomiske rettighedsspørgsmål, der er forbundet med turisme.

I dette charter refererer kulturturisme til alle turismeaktiviteter på kulturarvsdestinationer herunder mangfoldigheden og den gensidige afhængighed af deres materielle, immaterielle, kulturelle og naturmæssige aspekter i fortid og nutid. Dette charter anerkender kulturarv som et fælles gode. Heraf følger at forvaltningen (governance) og glæden ved disse fælles goder bygger på fællesskabets delte ansvar og rettigheder.

Deltagelse i kulturlivet med adgang til kulturarv er en menneskeret. Dette til trods har nogle aspekter af turismen medført en fundamental uholdbar brug af planetens ressourcer, herunder kultur- og naturarv. Dette kalder på et charter, der ansporer til ansvarlig og mangfoldig udvikling og forvaltning af kulturturisme, som bidrager til bevarelsen af kulturarven, styrkelse af fællesskabet, social bæredygtighed, velvære og et sundt globalt miljø.

Veltilrettelagt planlægning og ansvarlig forvaltning inden for kulturarvs-turisme, som inddrager partcipatorisk forvaltning (governance) og ledelse med forskellige kulturer, rettighedshavere og interessenter, kan være et magtfuldt redskab til bevaring af kulturarv og bæredygtig udvikling. Ansvarlig turisme fremmer og skaber bevidsthed om kulturarven, tilbyder muligheder for personligt og fælles velbefindende og modstandskraft, samt opbygger respekt for mangfoldigheden i andre kulturer. Det kan derfor bidrage til dialog og samarbejde på tværs af kulturer, skabe gensidig forståelse og understøtte fredsopbygning.

Charterets formål

Mål 1

At positionere beskyttelsen af kulturarv og fællesskabets rettigheder i hjertet af kulturpolitikken og relaterede projektindsatser ved at tilvejebringe principper, der kan forme en ansvarlig turismeplanlægning og forvaltning af kulturarvsbeskyttelse, lokal bæredygtighed og tilpasningsevne.

Mål 2

At fremme samarbejde med interessenter, og delt ledelse, i en inkluderende forvaltning af kulturarv og turisme, ved at anvende en menneskecentreret og rettighedsbaseret tilgang, der lægger vægt på adgang, uddannelse og fælles oplevelse.

Mål 3

At vejlede kulturarvs- og turismeforvaltning i at fremme FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling og klimapolitik.

Hvem er dette charter rettet imod?

Den ansvarlige forvaltning af turisme er et fælles ansvar. Ansvar er delt mellem følgende parter: regeringer, rejsearrangører, turistvirksomheder, destinationsforvaltere, marketingsorganisationer, forvaltningsmyndigheder på stedet, planlæggere af arealanvendelse, fagfolk inden for kulturarv og turisme, civilsamfundet og de besøgende. Dette charter er relevant for alle ovennævnte kulturarvs- og turismeinteressenter. Det tilvejebringer vejledning til kulturarvs- og turismebeskæftigede, medarbejdere, eksperter og beslutningstagere inden for internationale, nationale og lokale myndigheder, organisationer, institutioner og forvaltninger. Charteret stiler mod at blive et referencepunkt for undervisere, akademikere, forskere og studerende, der beskæftiger sig med kulturarv og turisme. Det gælder for forvaltningen af alle kulturarvens ejendomme og miljøer, og for hele aktivitetsspektret af deres beskyttelse, bevaring, fortolkning, præsentationer og formidling, da alle er forbundet med og påvirket af offentligt brug og besøg.

Charterets mål tilstræber at afstemme kulturarvs- og turismeinteressenters arbejde i stræben mod positive transformative forandringer, idet det tilbyder principper for regenerativ turismeforvaltning, der er bevidst om kulturarvsværdier såvel som deres sårbarhed og potentiale. Charteret søger en retfærdig, etisk og upartisk fordeling af de fordele turismen medfører i de berørte værtssamfund, for dermed at bidrage til fattigdomsbekæmpelse. Charteret fremmer den etiske forvaltning af kulturarv og turisme og opfordrer til integration af dets principper i alle aspekter af kulturarvsturisme.

Baggrund

Branding og markedsføring af kulturarven og dens unikke kvaliteter har tilskyndet til og fremdrevet en eksponentiel vækst i turisme på kulturarvsdestinationer. Turismen har markant påvirket landsbyer, købstæder og storbyer med historiske bydele og urbane landskaber med kulturelt særkende. Den har også påvirket historiske steder og monumenter sammen med natur- og kulturlandskaber. Turisternes og turistsektorens interesse for materiel og immateriel kulturarv har bidraget til større bevidsthed i lokalsamfundene om værdien af deres arv og dens afgørende betydning for deres livskvalitet og identitet. Især oprindelige samfund har en tendens til at anerkende skrøbeligheden af forholdet mellem mennesker og den jord, de bor på, og behovet for at sikre, at turismen opretholder, snarere end udhuler arv og traditioner. Ved at kapitalisere på den stigende globale interesse for kulturarv har turismeindustrien udviklet sig til en betydningsfuld del af globale, nationale, regionale og lokale økonomier. Når den er ansvarligt planlagt, udviklet og administreret, gennem partcipatorisk forvaltning, kan turisme give og fremelske direkte og indirekte fordele på tværs af alle dimensioner af bæredygtighed. Imidlertid har ureguleret vækst i turismen forandret mange steder i hele verden, hvilket efterlader turismeafhængige samfund markant forandrede og mindre modstandsdygtige.

Voksende global rigdom og forbundethed, kombineret med lavprisrejser, har resulteret i udviklingen af masseturisme i mange dele af verden. Det har også ført til fænomenet overturisme karakteriseret ved omfattende overbelastning og uacceptabel nedbrydning af materiel og immateriel arv, med tilhørende sociale, kulturelle og økonomiske konsekvenser. Den udbredte brug af promovring og markedsføring af kulturarv har også forårsaget, at kulturarven er gjort til en handelsvare og områderne har undergået gentrificering, til skade for lokalsamfund og den kulturelle integritet på en måde, som udsætter uerstattelige værdier for fare. I anerkendelse af, at dette ikke altid er tilfældet, har uigennemtænkt turismeplanlægning og -udvikling haft betydelige negative konsekvenser for adskillige destinationer, især for oprindelige folk og værtssamfund.

Brugen af kulturarv i de økonomiske vækstbaserede strategier for den globale turistindustri har været bemærkelsesværdigt succesfuld. Imidlertid har den som oftest fejlet i at levere en retfærdig fordeling af de opnåede resultater og afledte aktiver. Hurtig og ufølsom kommercialisering og overforbrug af lokal kultur og kulturarv har haft negative og forstyrrende virkninger på tværs af utallige destinationer. Det har også fremprovokeret restriktioner på brugsrettigheder, adgang til og glæden ved oplevelsen af kulturarvens værdier for lokale beboere såvel som besøgende udefra.

Den kontekst, indenfor hvilken disse forhold må overvejes, omfatter klimakrisen, nedbrud af miljø, konflikter, katastrofer, de forstyrrende virkninger af Covid-19-pandemien, masse-turisme, digital transformation og teknologisk udvikling.

Der er et behov og en mulighed for at justere den evige økonomiske vækst-baserede tilgang til turisme, ved at anerkende og formindske dens uholdbare aspekter.

Enhver kulturturismestrategi må acceptere, at socialt ansvar og "bæredygtighed" ikke blot er en valgfri mulighed eller en markedsføringsstrategi, men snarere afgørende og nødvendige forpligtelser samt et aktiv for ens konkurrenceevne. For at forblive succesfuld og bæredygtig på lang sigt, må fortalere for kulturturismen omsætte denne forpligtelse i praksis ved at bemyndige og understøtte lokalsamfundets modstandskraft, ansvarligt forbrug og produktion, menneskerettigheder, ligestilling, klimaindsats og bevaring af miljø- og kulturarv.

Af denne grund er charteret formuleret i sammenhæng med FN's Verdensmål for bæredygtighed / Sustainable Development Goals (SDG), der specifikt nævner turisme i mål 8.9, 12b og 14.7. Kulturturisme har også potentialet til at bidrage, direkte eller indirekte, til mål 11.4, som har til formål at "styrke indsatsen for at beskytte og værne om verdens kultur- og naturarv". I forbindelse med FN's 2030 Dagsorden for Bæredygtig Udvikling, har de ansvarlige nationale, regionale og kommunale institutioner pligt til at sikre, at SDG'erne og deres målsætninger integreres i planlægning, forvaltning og monitorering af kulturarv og turismedestinationer.

Charterets principper

Med henvisning til de tidligere Cultural Tourism Charters (1976 og 1999) og andre eksisterende doktriner udviklet af ICOMOS, ICCROM, IUCN, UNESCO, UNWTO, andre relevante ngo'er, mellemstatslige organisationer, agenturer og institutioner;

I anerkendelse af at natur- og kulturarven på det bredeste plan er relevant for alle mennesker, og at retten til adgang og glæde er forbundet med ansvaret for at respektere, forstå, værdsætte og bevare arvens universelle og særlige værdier;

I bekræftelse af at kulturarvsbeskyttelse og ansvarlig kulturturismeplanlægning og -forvaltning skal være baseret på systematisk identifikation og overvågning af turismens indvirkning på kulturarvssteder, destinationer og samfund;

I forståelse for at lokalsamfunds resiliens og tilpasningsevne samt en retfærdig andel af fordele skal være grundlæggende mål for kulturturisme;

I anerkendelse af behovet og muligheden for at genoprette balancen i turismen, herunder at bevæge sig væk fra masseturisme mod en mere bæredygtig, ansvarlig og lokalsamfundscentreret turisme med kulturarv i centrum;

Principperne oplistet i det følgende forsyner en ramme for vejledning inden for feltet, som ikke findes i andre dokumenter vedrørende kulturarv eller turisme.

Princip 1

Sæt kulturarvsbeskyttelse og -bevaring i centrum af ansvarlig planlægning og forvaltning af kulturturisme.

Princip 2

Administrer turisme på kulturarvssteder gennem forvaltningsplaner, der er baseret på overvågning, carrying capacity og andre planlægningsinstrumenter.

Princip 3

Styrk den offentlige bevidsthed og de besøgendes oplevelse gennem nænsom fortolkning, fremstilling og præsentation af kulturarven.

Princip 4

Anerkend og styrk rettighederne for lokalsamfundene, de oprindelige folk og de traditionelle ejere ved at inkludere adgang og mulighed for aktiv deltagelse i partcipatorisk forvaltning af fællesskabets kultur- og naturarv, der anvendes i turisme.

Princip 5

Øg bevidstheden om kulturarven og styrk samarbejdet omkring bevarelsen af kulturarven på tværs af alle interessenter involveret i turisme.

Princip 6

Styrk modstandskraften i lokalsamfundet og kulturarven gennem kapacitetsudvikling, risikovurdering, strategisk planlægning og adaptiv forvaltning.

Princip 7

Integrer klimainsatsen og bæredygtighedsforanstaltninger i forvaltningen af kulturturisme og kulturarv.

Princip 1

Sæt kulturarvsbeskyttelse og -bevaring i centrum af ansvarlig planlægning og forvaltning af kulturturisme.

Bevaring og forvaltning af kulturarv skal stå i centrum for kulturturismepolitik og -planlægning. God forvaltning af kulturarvsturisme inddrager lokalsamfundet og gør dets medvirken mulig, samtidig med, at lokalsamfundet bevarer sin kulturarv, sociale sammenhæng, samt sine traditioner og kulturelle praksisser.

Håndtering af besøgende skal integreres i kulturarvsforvaltningsplaner under hensyntagen til de komplekse og mangefacetterede relationer i lokalsamfundet og mellem lokalsamfundet og dets kulturarv. God planlægning og forvaltning af destinationer involverer beskyttelse af materielle og immaterielle kulturarvsværdier. Turismeplanlægning og kulturarvsforvaltning skal koordineres på tværs af alle forvaltningsniveauer for at identificere, vurdere og undgå turismens negative indvirkning på kulturarven, dens integritet og autenticitet.

Konsekvensvurderinger (såsom Heritage Impact Assessment og Environmental Impact Assessment), der afdækker påvirkning af både kulturarven og miljøet, skal danne baggrund for planlægningen og udviklingen af turismen.

Forvaltning af kulturturismen er ikke begrænset til de juridiske grænser for kulturarvs-ejendomme og miljøer. Turismeudvikling, infrastrukturprojekter og forvaltningsplaner skal bidrage til at bevare kulturarvsstedernes integritet, autenticitet, æstetiske, sociale og kulturelle dimensioner, herunder deres omgivelser, natur- og kulturlandskaber, værtssamfund biodiversitetskarakteristika og den bredere visuelle kontekst. Forvaltningen af destinationer bør integreres med og informere sociale, politiske og udviklingsmæssige rammer under hensyntagen til lokale miljøforhold og prioriteter for beskyttelse af kulturarven.

Indtægter genereret af kulturarvsturismen skal bidrage til finansiering af bevaring og restaureringen af kulturarven og være til gavn for lokalsamfundene. Indtægter bør samles og fordeles på en transparent, retfærdig og ansvarlig måde. Besøgende skal gøres opmærksomme på deres bidrag til finansiering og vedligeholdelse af kulturarven.

Princip 2

Administrer turisme på kulturarvssteder gennem forvaltningsplaner, der er baseret på overvågning, carrying capacity og andre planlægningsinstrumenter.

Beskyttelsen af kulturarven og værtssamfundenes robusthed kræver omhyggelig turismeplanlægning og styring af besøgende. Det omfatter monitorering af indvirkninger på stedets naturlige og kulturelle værdier såvel som indvirkninger på værtssamfundets sociale, økonomiske og kulturelle balance og velbefindende.

Forvaltningsplaner for kulturarven skal omfatte strategier for både bæredygtig turismeudvikling og for håndtering af besøgende. Disse strategier bør indeholde en række foranstaltninger, herunder indikatorer for carrying capacity, tålegrænser, med henblik på at kontrollere, koncentrere eller sprede besøgene.

Stedspecifikke interventioner kan gennemføres for at begrænse størrelsen på grupper, tidsbegrænse gruppeadgang, begrænse øvrig adgang, ved at lukke sårbare områder, tilbyde fjernadgang (digitalt), hvor det er relevant, begrænse eller øge åbningstider, tilbyde område-tilpassede aktiviteter, kræve forudbestillinger, regulere trafikken og/eller foretage andre former for overvågning.

Identifikation af carrying capacity og/eller grænser for acceptable forandringer er afgørende for at undgå negative indvirkninger på den kulturelle både materielle og immaterielle arv. Vurdering af carrying capacity tålegrænser skal som minimum omfatte følgende:

Fysisk carrying capacity: et steds evne til at rumme besøgende afhængigt af dets tilstand, skrøbelighed og bevaringsstatus, samtidig med at der tilbydes passende service til besøgende.

Økologisk carrying capacity: økosystemets og værtssamfundenes evne til at rumme besøgende og samtidig opretholde bæredygtighed, funktionalitet og kulturarvens værdier.

Social og kulturel carrying capacity: i hvilken grad lokalsamfund kan være vært for besøgende, samtidig med at de leverer kvalitetsoplevelser for besøgende.

Økonomisk carrying capacity: i hvilken grad turisme understøtter økonomisk mangfoldighed på lokalt, regionalt og/eller nationalt plan.

Monitorering og vurderinger af carrying capacity skal benytte en inddragende proces, der involverer en bred repræsentation af interessenter fra lokalsamfundet, kulturarven og turismen. Indikatorer for carrying capacity skal være specifikke for stedets og samfundets karakter og skal overvåges, benchmarkes og opdateres regelmæssigt.

Besøgsrelaterede indikatorer er afgørende for at vurdere alle former for carrying capacity samtidig med at de varetager stedets sikkerhed, de besøgendes tryghed og oplevelse og stedets evne til at tilbyde andre funktioner.

Princip 3

Styrk den offentlige bevidsthed og de besøgendes oplevelse gennem nænsom fortolkning, fremstilling og præsentation af kulturarven

Fortolkning og præsentation der tilbyder uddannelse og livslang læring. Det øger bevidstheden om og værdsættelsen af kulturarven, fremmer interkulturel tolerance og dialog og styrker kapacitetsudvikling i værtssamfundene.

Ansvarlig forvaltning af turisme- og kulturarv skal tilbyde nøjagtig og respektfuld fortolkning, præsentation, formidling og kommunikation. Den skal give kulturarvsstedets værtsfolk muligheder for personligt at præsentere deres kulturarv. Den skal også give en værdifuld besøgsoplevelse og muligheder for at gå på opdagelse samtidig med fornøjelse, læring og glæde. Præsentation og promovering af kulturarv bør fortolke og formidle mangfoldigheden og forbindelserne mellem materielle og immaterielle kulturværdier for at øge påskønnelsen og forståelsen af deres betydning. Stedernes autenticitet, værdi og betydning er ofte komplekse, omstridte og mangefacetterede, og der bør gøres en indsats for at være inkluderende, når man overvejer fortolkning og præsentation af information. Fortolkningsmetoder bør ikke forringe stedets autenticitet. Den kan bruge passende, stimulerende og nutidige former for uddannelse og træning ved brug af netværk og sociale medier. Der er betydelige muligheder for brug af teknologi, herunder augmented reality og virtuelle rekonstruktioner baseret på videnskabelig forskning. Formidlingen på destinationer og kulturarvssteder skal altid adressere bevarings- og rettighedsspørgsmål i lokalsamfundet, problemstillinger og udfordringer, så besøgende og turismeoperatører gøres opmærksomme på, at de skal være respektfulde og ansvarlige, når de besøger og promoverer kulturarv.

Fortolkning og præsentation styrker besøgendes oplevelser af kulturarvens steder og bør tilstræbe tilgængelighed for alle, herunder mennesker med handicap. Fjernetolkningsværktøjer skal anvendes under omstændigheder, hvor besøgendes adgang kan true kulturarvens substans og integritet. De kan også anvendes, hvor universel adgang ikke kan opnås. Flere sprog skal anvendes, hvor det er muligt. Kulturarvs- og turismebeskæftigede, medarbejdere, eksperter og lokalsamfund deler ansvaret for at fortolke og formidle kulturarven. Fortolkningen og fremstillingen af kulturarven skal være repræsentativ og anerkende udfordrende aspekter af stedets historie og erindring. Den bør være baseret på tværfaglig forskning, herunder den mest opdaterede videnskab og viden om lokale folk og lokalsamfund. Den bør udføres professionelt inden for en passende certificeringsramme. Der bør gøres en indsats for at forbedre kvalitetssikringen af kulturarvspræsentation, fortolkning, formidling og kommunikation. Den viden, der præsenteres og genereres i relevante discipliner (dvs. kunsthistorie, arkæologi, antropologi og arkitektur) skal informere og sikre kvaliteten af fortolkningen og præsentationen af kulturarvssteder.

Princip 4

Anerkend og styrk rettighederne for lokalsamfundene, de oprindelige folk og de traditionelle ejere ved at inkludere adgang og mulighed for aktiv deltagelse i participatorisk forvaltning af fællesskabets kultur- og naturarv, der anvendes i turisme.

Eksplosiv vækst i international turisme har afsløret blinde vinkler og manglende følsomhed overfor skrøbeligheden i mange turismeafhængige lokalsamfund, der har oplevet besøg af turister påtvunget dem uden deres "frie, forudgående og informerede samtykke" (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP), 2007). Oprindelige folk, traditionelle ejere og værtssamfund har ret til at udtrykke deres synspunkter om arv og til at forvalte den i overensstemmelse med deres etablerede praksis og betydninger.

Kulturturismen har tilbudt og vil fortsat tilbyde økonomiske muligheder og beskæftigelse, men i fremtiden skal lokalsamfundets engagementet i udviklingen af turisme fremmes. Turismens fordele skal deles ligeligt og omfatte retfærdig og anstændig beskæftigelse indenfor turisme. Vækst i turismen har også forårsaget et utilsigtet fald i kulturelle og traditionelle bidrag til lokal økonomisk mangfoldighed. Selvom disse sektorer individuelt kan være økonomisk marginale, er diversitet nødvendig for lokalsamfundenes økonomiske modstandskraft.

Et vigtigt princip i ansvarlig udvikling og forvaltning af kulturarv og turisme er inkluderende involvering og adgang til økonomiske muligheder samtidig med rekreativ værdiskabelse og nydelse. Kulturarvens forvaltningsmyndigheder skal være lydhøre og følsomme over for lokalsamfunds rettigheder, behov og ønsker om flere forskelligartede kulturarvsaktiviteter, oplevelser og programmer, hvilket øger kulturarvens relevans for lokalbefolkningen. Mens overgangen til en mere cirkulær økonomi kan reducere økonomiske aktiviteterets miljømæssige aftryk, skal dens anvendelse også tage hensyn til utilsigtede konsekvenser, herunder svækkede arbejdstagerrettigheder. Brug af incitamenter kan tilskynde til passende adfærd og resultater.

På baggrund af hurtige og igangværende globale forandringer og relaterede tværgående udfordringer kan turismen ikke fortsætte under et fortsat destruktivt vækstparadigme. Marginale forbedringer vil ikke være tilstrækkelige. Udviklingen af en ansvarlig kulturturisme skal gøre mere end at høre lokale interessenter og involvere participatorisk styring og fordeling af goder. Den skal omfatte den grundlæggende anerkendelse af menneskelige, kollektive, fællesskabsrettigheder - herunder oprindelige folks, som er indlejret i kultur- og naturarven. Den skal også involvere bred deltagelse herunder ligestilling mellem kønnene, inklusion af traditionelle ejere, minoriteter og ringe stillede grupper i forvaltning og beslutningstagning indenfor kulturarv, dette omfatter også forvaltningen af turismen og udformningen af udviklingsstrategier for destinationen.

Princip 5

Øg bevidstheden om kulturarven og styrk samarbejdet omkring bevarelsen af kulturarven på tværs af alle interessenter involveret i turisme.

Kulturarv er en væsentlig ressource for turisme og spiller en stor rolle i at tiltrække tilrejsende, men dens skrøbelighed og behov for beskyttelse anerkendes ikke tilstrækkeligt. Opmærksomhed og forståelse for langsigtede beskyttelses- og bevaringskrav for kulturarvsdestinationer er nødvendig i planlægning og forvaltning af turisme.

Samarbejde på tværs af sektorer, læring og kapacitetsudvikling skal tilskyndes og implementeres for at øge engagement, forståelse og deltagelse omkring kulturarv og turismeplanlægning.

Begrænsningerne og/eller sårbarhederne ved kulturarv skal informere og forme beslutninger og kommunikation vedrørende turismen. Turister og besøgende bør ikke betragtes som passive observatører eller blot forbrugere; de er aktive deltagere, som bør gøres opmærksomme på deres ansvar for at opføre sig respektfuldt, og på hvordan de kan bidrage til beskyttelse af kulturarven og lokal bæredygtighed.

Kulturturisme kan ikke betragtes som en økonomisk aktivitet løsrevet fra det sted, hvor den finder sted. Besøgsaktiviteter og serviceydelser skal være forenelige med lokalsamfundets hverdagsliv og en social aktivitet, der bidrager til en vedvarende lokal stolthed og sans for stedet. Kulturturismens produkter og tjenester, herunder begivenheder og festivaler, skal være i overensstemmelse med stedernes og deres lokalsamfunds identitet. For at opnå en fælles ramme for bevaring af kulturarv og udvikling af turisme, skal kulturarvsadministratorer udvikle deres viden og bevidsthed om principper og dynamikker inden for bæredygtig turismeudvikling. Ekspertter og medarbejdere indenfor turisme bør udvikle deres viden om kulturarvsbeskyttelse og -administration. Kulturarvsforvaltere, offentlige turismeforvaltere, private turismeoperatører, iværksættere og aktører involveret i kulturelle og kreative industrier skal igangsætte og/eller vedligeholde formelle og uformelle netværk til kommunikation og samarbejde.

Participatorisk styring gennem delt ejerskab og forvaltning af kultur- og naturarven giver mulighed for nye perspektiver og samarbejdsbestrebelse i omlægningen af praksis, og det kan derfor føre til nye og mere modstandsdygtige veje til bæredygtig udvikling.

Princip 6

Styrk modstandskraften i lokalsamfundet og kulturarven gennem kapacitetsudvikling, risikovurdering, strategisk planlægning og adaptiv forvaltning.

I betragtning af de forandringer, der påvirker turismen, som igangværende systemiske og omsiggribende globale problemer og nye risici, er det nødvendigt at øge lokalsamfundenes modstandskraft, tilpasningsevne og transformativ kapacitet til at håndtere fremtidige udfordringer og forandringer relateret til klimaændringer, tab af biodiversitet og/eller samfundsmæssige katastrofer, som påvirker kulturarven. Det massive fald i turistaktiviteter på grund af Covid-19-pandemien har afsløret skrøbeligheden på mange kulturarvssteder og i de samfund, der er værter for kulturturismen. Det har tydeligt vist, at turisme aktivt bliver nødt til at bidrage til genopretning, robusthed og bevaring af kulturarven, og at kulturarvssteder og værtssamfund skal overveje tilpasningsmuligheder.

Resiliens i forhold til kulturarv og turisme fordrer samordnede initiativer og tværfaglig kapacitetsudvikling på lokalt niveau. Kapacitetsopbygning bør sigte mod at øge samfundenes evne til at forudse og reducere risici. Det skal hjælpe dem med at træffe informerede beslutninger vedrørende kulturarvsforvaltning og turismens brug af ressourcer for at minimere de negative samfundsmæssige og økonomiske konsekvenser forbundet med afbrydelse eller intensivering af brugen. Traditionel viden bør også danne grundlag for innovative og adaptive strategier for resiliens og tilpasning. Kulturarvsforvaltere bør sikre, at de har nødvendig viden, kapacitet og værktøjer til at forberede sig og reagere på skiftende kontekster og udfordringer

Enhver strategisk planlægning og adaptiv forvaltning af kulturturisme bør omfatte konsekvensvurderingerne HIA (Heritage Impact Assessment) og EIA (Environmental Impact Assessment), katastroferisikostyring og andre relevante risikovurderinger. Vurderinger af sårbarhed i forhold til klimaforandringer vil blive stadigt vigtigere i fremtiden. Alt dette kræver foregribende scenarier, beredskabsplanlægning og afbødnings- og reduktionsforanstaltninger, der tager højde for og involverer alle interessenter. Konsekvensvurderinger og overvågning skal være passende, regelmæssigt opdaterede og let anvendelige og informere udvikling og ledelsesbeslutninger. For at kunne tjene som en katalysator for samfundets modstandskraft kræver kulturturisme øget samarbejde på tværs af sektorer og visioner anvendt i praksis.

Princip 7

Integrer klimainsatsen og bæredygtighedsforanstaltninger i forvaltningen af kulturturisme og kulturarv.

Klimakrisen er en eksistentiel trussel mod planeten og civilisationen, som vi kender den. Det bringer kultur- og naturarven i fare og truer levebrød og velfærd for mennesker over hele verden. Samfund, der er afhængige af turisme, er særligt sårbare.

Alle interessenter i kulturturisme skal tage skridt til at afbøde, reducere og håndtere klimapåvirkninger. Handlinger bør øge lokalsamfunds evne til at generere, fastholde og opretholde bæredygtige fordele af kulturturisme. Det er nødvendigt at turismeaktiviteter får minimeret deres drivhusgasemissioner. Dette er et fælles ansvar for regeringer, rejsearrangører, turistvirksomheder, destinationsforvaltere, marketingorganisationer, arealforvaltningsmyndigheder, arealplanlæggere, fagfolk inden for kulturarv og turisme, civilsamfundet og besøgende. Håndhævelse bør sikres via incitament, vedtægter, politikker og retningslinjer, der opdateres efter behov.

Klimainsatsen er et personligt, kollektivt og professionelt ansvar som rækker ud over nationale forpligtelser og Paris-aftalen. Turisme og besøgsforvaltning må bidrage til en effektiv reduktion af CO₂ og drivhusgasser, affaldshåndtering, genbrug, energi- og vandbesparelse, grøn transport og infrastrukturer, der overholder internationale og nationale mål. Foranstaltninger til støtte for bevaring af kulturarv, biodiversitet og naturlige økosystemer skal være en prioritet i planlægning, implementering og evaluering af turisme- og besøgsforvaltningsstrategier. Adaptiv transformation og retrofitting af den byggede og vernaculære kulturarv kan bidrage til klimatilpasning og fastholde en mere autentisk besøgsoplevelse.

Klimahandlingsstrategier skal tage højde for traditionelle former for ejerskab, viden og praksis. Kommunikation, information, kulturarvsfortolkning, uddannelse og træning skal øge bevidstheden om klimakrisen og dens konsekvenser for natur- og kulturarven, især hvor samfund og destinationer er i fare. Præsentation og fortolkning af kulturarvssteder, der er åbne for offentligheden, skal også bidrage til disse opgaver, herunder budskaber om klimapåvirkninger på bevaring og miljø. Dette inviterer til overvejelser om innovative teknologier, der kan bruges til disse formål.

Klimaændringer kalder på en transformerende og regenerativ tilgang til kulturturisme, hvor prioriteterne fokuserer på at opbygge modstandsdygtige og tilpasningsdygtige samfund og kulturarvssteder

Relevante chartre, anbefalinger og politiske instrumenter er angivet i et bilag til dette charter, der er tilgængeligt på ICTC's websted.

Dette charter er udarbejdet af ICOMOS International Committee on Cultural Tourism gennem en taskforce bestående af følgende medlemmer: Celia Martínez (koordinator), Fergus Maclaren (præsident), Cecilie Smith- Christensen, Margaret Gowen, Jim Donovan, Ian Kelly, Sue Millar, Sofia Fonseca, Tomeu Deyá, Ananya Bhattacharya og Carlos Alberto Hiriart.

Oversættelse til dansk er udarbejdet af ICOMOS Danmark, Mogens A. Morgen (Formand), Margaret Gowen og Marco Berentz.

ICOMOS

ictc